

KNS Representantskapsmöte Holmen Fjordhotell, Norge 27.-29.6.2017

FINLANDS LANDSRAPPORT 2016

År 2016 har inneburit många utmaningar för fackföreningsrörelsen och därmed även för JHL. En stor del av verksamheten har gått ut på att reagera på regeringens åtgärder, på att förebygga och förhindra negativa följder av regeringens förslag och beslut. Arbetsmarknadssituationen har varit svår. Ständigt pågående förhandlingar i en besvärlig situation och under press och tvång från regeringens håll har ytterligare försvagat förtroendet mellan regeringen och fackföreningsrörelsen. Grundprincipen om beskyddandet av de svagaste på arbetsmarknaden har ändrats. Regeringen har klart och tydligt ställt sig på arbetsgivarens sida och favoriserat den starkare parten på den svagares bekostnad.

Konkurrenskraftsavtalet samt frågor kring avtalssamhället

Året inleddes med en femte förhandlingsrunda kring det så kallade konkurrenskraftsavtalet. I december 2015 uttryckte president Niinistö sin önskan om att förhandlingarna skulle fortsätta. Samtidigt uppmuntrade Sipiläs regering till förhandlingar genom att meddela att förberedelsen av vad som kallas tvångslagarna skulle avbrytas medan förhandlingar pågick. Tvångslagarna skulle ha medfört betydande nedskärningar och kännbara begränsningar av arbetarnas rättigheter (bl.a. förkorta semestertiden på den offentliga sektorn, minska lönen för sjukledighet, göra söckenhelger till arbetsdagar och minska på övertids- och arbetstidstillägg). I detta skede hade dock regeringens möjligheter att genomföra tvångslagarna redan klart försvagats.

Den 29 februari nådde arbetsmarknadens centralorganisationer ett förhandlingsresultat om konkurrenskraftsavtalet, vilket skulle ersätta tvångslagstiftningen. Enligt förhandlingsresultatet skulle arbetsgivarnas socialskyddsavgifter sänkas och den årliga arbetstiden för personer som arbetar heltid förlängas med i genomsnitt 24 timmar från början av 2017 utan ändringar i förtjänstnivån. Avtalet minskade även semesterpenningen för anställda inom den offentliga sektorn med 30 procent åren 2017–2019. Löntagar- och arbetsgivarförbunden fick tid till utgången av maj till att förhandla om konkurrenskraftsavtalets tillämpning i kollektivavtalen.

Särskilt uppmärksamhetsväckande i konkurrenskraftsavtalets uppkomst var frågan om Finlands Näringsliv EK egentligen har mandat att ingå ett sådant avtal. Detta eftersom EK i sitt representantskapsmöte i november 2015 hade bestämt att inte vara med om centraliserade inkomstpolitiska uppgörelser efter april 2016. I och med detta bröts traditionen som skapats år 1940 då EK:s föregångare AFC erkände fackförbunden och Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC ("Finlands LO") som jämlika förhandlingsparter. I januari samlade FFC en stor mängd insatta förtroendemän till ett evenemang i Tammerfors där man ville skicka ett tydligt meddelande till EK: fackförbunden värdesätter fortfarande ett avtalssamhälle och även EK borde hålla fast vid detta.

I augusti-september pågick en dialog gällande regeringens löfte om att ersätta de förluster i kommunerna som orsakas av konkurrenskraftsavtalet år 2017. I september undertecknades ett avtal i och med att regeringen skriftligen bekräftade att nedskärningar i kommunernas ekonomi skulle ersättas. Trots detta gjordes under höstens lopp budgeter för städer och kommuner där nedskärningar motiverades med ekonomiska konsekvenser av konkurrenskraftsavtalet. Kommunsektorns huvudavtalsorganisationer krävde och kräver fortfarande att regeringen håller fast vid sitt löfte.

I regeringens program ingår även en hel del andra punkter som inverkar på fackföreningsrörelsen och arbetarnas rättigheter. Regeringen bearbetade t.ex. en lag som riskerade att göra lokala avtal oberoende av kollektivavtalen. Detta hot försvann i och med konkurrenskraftsavtalet, där man kom överens om att främja lokala avtal i enlighet med kollektivavtalen. På så sätt försäkrades att facken också i fortsättningen har mandat att förhandla och övervaka avtalen. Det viktigaste i avtalet var att kollektivavtalens allmänt bindande verkan säkerställdes.

I slutet av året bestämde riksdagen om regeringsprogrammets försvagningar av arbetsavtalslagen. Från och med början av år 2017 förlängdes provotiden till sex månader, återanställningsskyldigheten förkortades från nio månader till fyra, dessutom underlättades tillämpandet av arbetsavtal för viss tid.

Vård- och landskapsreformen

Vård- och landskapsreformen är en av de största reformerna av förvaltningen och verksamhetsformerna som någonsin genomförts i Finland. Målet är att ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna och andra regionala uppgifter överförs till de nya landskapen 1.1.2019. Förändringen berör hundratusentals människors arbete och servicen för alla medborgare. 211 000 kommunala arbetare kommer att förflyttas, av dem kommer hälften att arbeta för landskapens bolag.

JHL har aktivt medverkat i olika arbetsgrupper inom ramen för reformprojektet på såväl landskaps- som nationell nivå. JHL har krävt att löner harmoniseras i samband med ändringar i arbetsgivarstrukturen samt att det stadgas i lag inom vilken tid harmoniseringen måste ske – ett mål som har visat sig vara svårt att uppnå. Personalen flyttas till landskapen i enlighet med principerna för överlåtelse av rörelse. Problematiskt för personalen på längre sikt är att överlåtelse av rörelse inte längre tryggas i lag efter år 2020, vilket JHL kräver ändring på.

Kommunsektorns huvudavtalsorganisationer inledde förhandlingar om huvudavtalen med KT Kommunarbetsgivarna i december. JHL och KT diskuterade frågan om hur det nya förhandlings- och avtalssystemet kunde se ut. De stora omvälvningarna innebär att även fackföreningsrörelsens struktur måste förändras så att lokal intressebevakning fungerar effektivt även i den nya omgivning som skapas i och med vård- och landskapsreformen.

Ingen framgång med sysselsättningspaketet

På hösten, i samband med regeringens budgetria, beslöts det att det ska bildas en trepartsarbetsgrupp med uppgiften att skapa åtgärder för att snabbt höja sysselsättningen. FFC och JHL hade svårt att godkänna nedskärningar i arbetslöshetsskyddet samtidigt som förkortandet av perioden för inkomstrelaterat arbetslöshetsskydd ännu behandlades. Arbetsgruppen föreslog bland annat en ny aktiveringsmodell där arbetslösa skulle bestraffas med extra karensdagar av arbetslöshetsskyddet för de månader då de inte varit tillräckligt aktiva. En positiv sak med modellen var att en arbetslös person skulle besöka arbets- och näringsbyrån med tre månaders mellanrum för intervjuer och aktivering.

Den nya centralorganisationen

År 2016 inleddes aktiva förberedelser inför grundandet av den nya centralorganisationen för STTK och FFC. Målet var att skapa en stor centralorganisation, vilket skulle stärka fackföreningsrörelsen och öka dess förhandlingskraft. Innan sommaren konstaterades det till slut att den nya centralorganisationen inte kommer att bli verklighet på grund av parternas olika åsikter.

JHL:s ekonomi och anpassning av verksamheten

Förändringarna i den offentliga sektorn och yrkesstrukturerna, den försämrade sysselsättningen och låga inkomstutvecklingen syns även i JHL:s ekonomi. Medlemsantalet sjunker och således även inkomsterna från medlemsavgifter. Av dessa orsaker genomförs en långsiktig anpassning av förbundets verksamhet och strukturer med syfte att trygga verksamheten även i framtiden. Utöver detta strävar JHL till att skaffa nya avtal och nya medlemmar i synnerhet från privata företag inom social- och hälsovård.

Medlemsutveckling

	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016
totalt antal medlemmar	230 176	225 039	213 222
-av vilka medlemmar i organisationsanslutna förbund	8 508*	8 422	8 285
- ordinarie medlemmar	221 668	216 617	204 937
- frimedlemmar	41 067	39 748	38 248
kvinnliga/manliga medlemmar (andel i %)	154 497 / 67 171 (70% / 30%)	150 778 / 65 839 (70% / 30%)	141 821 / 63 116 (69% / 31%)
nya medlemmar	14 954 (+4,2 %)	13 166 (-12%)	10 621 (-19,4%)
- av vilka löntagare	9 079 (+3,8%)	8 554 (-5,8%)	7711 (-9,9%)
- nya studerandemedlemmar	5 875 (+5,8%)	4 612 (-21,5%)	2 903 (-37,1%)
medelålder, nya medlemmar	32	33	38
medelålder, alla medlemmar	51	52	52
utträde ur förbundet	21 838 (+34,3%)**	19 468 (-10,9%)	23 353 (+19,9%)
*Av de organisationsanslutna förbunden återanslöt sig Gränssäkerhetsunionen till JHL under våren 2014, vilket syns som en tillväxt i medlemsantalet för organisationsanslutna förbund.			
**Det förhöjda antalet beror på studerandemedlemmarnas kortvariga medlemskap.			
JHL hade vid utgången av år 2016 totalt 612 föreningar (631 år 2015). Under året upplöstes 19 föreningar. Antalet samorganisationer vad vid årets slut 17.			